

Trendy v kuřáctví dospělých – souhrn hlavních výsledků dlouhodobého monitorování

Hana Sovinová, Petr Sadílek, Ladislav Csémy

Výzkum prevalence kouření v populaci ČR a postojů veřejnosti k němu, provedený v roce 2010, navazoval na obdobná šetření, realizovaná od roku 1997. Základní otázky byly ve výzkumu položeny ve stejném nebo podobném znění jako v období minulém. Tato skutečnost umožnila provést srovnání získaných dat a formulovat trendy, týkající se předmětu výzkumu.

Výsledky výzkumu prevalence kouření v populaci ČR a postojů veřejnosti k němu jsou reprezentativní pro populaci ČR z hlediska pohlaví, pro věkové skupiny od 15 let výše a dle regionu na úrovni současného kraje. V roce 2010 čítal vzorek respondentů 1793 osob ve věku nad 15 let (49 % muži), podskupina ve věku 15 až 64 let měla 1487 dotázaných.

- Podle výzkumu z roku 2010 lze v České republice v populaci ČR ve věku 15 – 64 let 25,2 % občanů označit za pravidelné kuřáky, kouřící v současné době nejméně 1 cigaretu denně. Další 4,1 % tvoří nepravidelní (příležitostní) kuřáci, kteří kouří méně než 1 cigaretu denně. **Znamená to, že dle vlastní výpovědi 29,3 % občanů České republiky ve věku 15 - 64 let v roce 2010 kouřilo a lze je označit jako kuřáky.** Mezi bývalé kuřáky, kteří v životě vykouřili více než 100 cigaret, avšak v současné době již nekouří, se zařadilo 11,0% dotázaných. U této části populace lze konstatovat, že se jí podařilo závislosti na nikotinu zbavit (alespoň ke dni výzkumu), i když není jisté, zda se ke kouření v budoucnosti opět někdy nevrátí. Za nekuřáky se označuje 59,7% dotázaných. Z nich 24,4% má s kouřením zkušenosti (i když v životě vykouřilo méně než 100 cigaret) a zbývajících 35,3% uvádí, že nikdy v životě nevykouřili cigaretu.
- Pokud bychom vzali v úvahu výsledky platné pro celou populaci (včetně nejstarší věkové skupiny nad 65 let, u které je prevalence kouření výrazně nižší), potom podíl kuřáků, kouřících nejméně 1 cigaretu denně činí 22,8 % a těch, kteří kouří méně než 1 cigaretu denně jsou 3,5 %.
- Porovnání prevalence kouření v české populaci v jednotlivých letech ukazuje, že zde v období let 1997 - 2010 nedochází k výraznějším změnám a mírné snížení podílu pravidelných kuřáků v roce 2010 se pohybuje v rozmezí statistické chyby.
- Muži kouří významně více než ženy po celé sledované období. V roce 2010 kouřilo nejméně jednu cigaretu denně 31,4 % mužů a 18,8 % žen v populaci 15 - 64 let.
- Z hlediska podílu kuřáků uvnitř jednotlivých věkových skupin výsledky zjištěné v roce 2010 signalizují (stejně jako v předcházejících letech) vyšší podíl všech kuřáků (tj. těch, kteří kouří nejméně 1 cigaretu denně a těch, kteří kouří méně než jednu cigaretu denně) v nejmladší věkové skupině 15 - 24 let, kde činil 33,7 %, ve vyšších věkových skupinách podíl kuřáků klesá.
- Kritickým obdobím pro začátky kouření je věk 14 - 15 let. Do tohoto věku spadají ve většině případů počátky kouření a těžiště preventivního působení by proto mělo být situováno do období před 14. rokem věku.
- Z hlediska délky kouření nedochází v porovnání s minulými roky k významnějšímu posunu. Největší část kuřácké populace stále uvádí, že kouří 11 a více let.
- Nejvíce kuřáků (více než 1/3) vykouří v průběhu dne 6 až 10 cigaret. Podíl kuřáků, kouřících 1 až 5 cigaret denně se v posledních letech pohybuje okolo 1/5. Porovnání s uplynulými roky signalizuje stagnaci podílu těch kuřáků, kteří vykouří větší množství cigaret v průběhu dne (16 a více) a růst podílu těch, kteří vykouří denně 6 – 10 cigaret.

- Podíl nejsilnějších kuřáků, to je těch, kteří si první cigaretu zapálí do 5 minut po probuzení, se podstatněji nemění a pohybuje se okolo 10 %. Vysoký je rovněž podíl těch, kteří první cigaretu vykouří v rozmezí od 6 do 60 minut po probuzení, t.j. před odchodem do práce nebo do školy. Takto si počíná více než 1/2 kuřáků.
- Z hlediska analýzy vývoje lze konstatovat, že se podíl těch kuřáků, kteří vůbec neuvažují o tom, že by přestali kouřit v posledních letech zvyšuje a v roce 2010 dosáhl maxima za období, kdy je tato problematika sledována.
- Podíl osob, nucených pobývat v zakouřeném prostředí se v průběhu let 2000 – 2010 výrazněji nemění. Zůstává tedy i nadále vysoký (cca 40 %) a opatření spočívající v omezování kouření v prostorách, kam mají i přístup nekuřáci zatím nepřinášejí žádoucí výsledky.
- Lze konstatovat, že necelá ¼ kuřáků uvádí, že pociťuje v souvislosti s kouřením zdravotní obtíže, jen 7 % z nich tyto obtíže znepokojují.
- Z hlediska používání elektronické cigarety největší část (82,7%) občanů uvedla, že nikdy elektronickou cigaretu nezkusila, dalších 10,6% o ní nikdy neslyšelo a neví, co to je. Jen 6,7 % populace ČR elektronickou cigaretu použilo, z nich největší část (5,1%) to zkusila jednou. Pravidelné používání elektronické cigarety se v České republice téměř nevyskytuje.
- Občané České republiky většinou podporují zavedení úplného zákazu kouření v restauracích. Tato podpora je dlouhodobá a stabilní. Muži významně více nesouhlasí s úplným zákazem kouření v restauracích, ženy naopak tento zákaz více podporují. Postoj k zákazu kouření v restauracích je ovlivněn věkem. K zákazu se více přiklání střední a starší věkové skupiny, jeho nejvýraznějšími zastánci jsou občané nad 65 roku věku. K zákazu se více přiklání osoby s vysokoškolským vzděláním. Jednoznačně platí, že kuřáci jsou největšími odpůrci zákazu, zatímco nekuřáci jeho největšími zastánci.

Další informace a údaje naleznete v prezentaci k tomuto textu.